

Produksjonslederen

Av Petter Skar, tidligere produksjonsleder, Peer Gynt as.

Produksjonslederrollen er en gøy og utfordrende jobb som gir muligheter for å jobbe med et bredt aspekt av oppgaver. Produksjonslederen er bindeleddet mellom arrangøren og det kunstneriske laget som skaper en forestilling, og har hovedansvaret for å knytte til seg kunstnere gjennom å utarbeide kontrakter og avtaler.

Produksjonslederen skal samtidig ta vare på både arrangøren og kunstnerne sine interesser. Man må tilrettelegge for fremdrift, planlegge og koordinere møter og forstå hvor skoen trykker innen alle de forskjellige delene av prosjektet. Målet er å hjelpe alle parter med å skape en så god forestilling som mulig, dette med tanke på både de økonomiske og menneskelige ressursene. Det er viktig med god økonomisk sans, samtidig som man må like å planlegge og sørge for at man har nok mannskap og kompetanse til å nå målsettingene.

Et spel skiller seg fra vanlige teateroppsetninger på mange måter, men kanskje spesielt er det frivillige aspektet det viktigste, dette gir en ekstra dimensjon til jobben. Noen spel og større utendørsproduksjoner løser dette med å ha egne frivilligkoordinatorer som jobber utelukkende mot de frivillige ressursene. Å bruke frivillige i til å skape noe så komplekst som en teaterforestilling, krever mye organisering og god informasjonsflyt. Det er svært viktig for en spelprodusent å sørge for at de frivillige har en god opplevelse, og ikke blir overarbeidet. De frivillige er ryggraden i de fleste slike prosjekter.

Jeg har jobbet som produksjonsleder for «Peer Gynt ved Gålåvatnet». I enden av Gålåvatnet har Ibsens drama utspilt seg i forskjellige versjoner helt siden 1989. Det hele startet som et prosjekt jobbet frem av ildsjeler, og mange av disse ildsjelene er fortsatt en del av de frivillige som deltar i produksjonen. Som spelprodusent er det viktig å forstå det historiske aspektet av forestillingen, og at man befinner seg i et klima som setter i gang store følelser for de involverte. I det minste er dette et faktum for «Peer Gynt ved Gålåvatnet», og lokalbefolkningen har en stolthet og dugnadsånd tilknyttet prosjektet som er helt unik.

«Peer Gynt ved Gålåvatnet» har utviklet seg gjennom årene til å bli en publikumsmagnet, og i dag administreres spelet av en fast ansatt administrasjon. Peer Gynt as har flere ansatte, blant disse er selvfølgelig en daglig leder som har øverste økonomiske ansvar, som sammen med kunstnerisk leder setter føringer for hvem og hva det årlige programmet skal bestå av. Det er styret i Peer Gynt as som sammen med kunstnerisk leder og daglig leder setter rammene for forestillingen.

I de siste årene har Peer Gynt as gått mot en modell med hyppigere utskifting av det kunstneriske laget bak forestillingen. Siden 1989 har det blitt satt opp fire ulike tolkninger av Ibsens tekst ved Gålåvatnet, ledet av regissørene Svein Sturla Huges (1989-2012), Erik Ulfsby (2013-2015), Sigrid Strøm Reibo (2016-2018), Marit Moum Aune (2018-2021) og neste regissør i rekken er Per Olav Sørensen. Det er stor forskjell mellom det å produsere den samme forestillingen år etter år, og det å lage en ny en fra bunnen av. Selvfølgelig er det visse komponenter som er permanente, som for eksempel manuset og sceneplassen. Men alle andre komponenter derimot, som for eksempel bearbeidelse av manus, regi, musikk, scenografi, kostymer, lyd- og lys rigg, må gjøres på ny. Alle disse elementer tilfører større grad av kompleksitet i et nyoppsetningsår.

Peer Gynt på Gållå. Foto: Bård Gundersen

Produksjonslederen er med i alle faser av produksjonen. Planlegging, arbeid med avtaler og rammevilkår inngår i første del av prosessen. Etter at det kunstneriske laget er etablert, og kontraktene er inngått, er det også en del av ansvaret å informere om de økonomiske rammene. I tillegg må det formidles hva slags muligheter og begrensinger det finnes fysisk på sceneplassen, dette for å unngå misforståelser undervegs. Det er også muligheter i bruken av de frivillige, men dersom man ønsker aktiv frivillig deltagelse bør det kunstneriske laget delta i arbeidet med å skape entusiasme for prosjektet. Når rammevilkårene er klare og kommunisert til det kunstneriske laget kan det også være lurt å sette leveringsfrister for skisser og modeller. Alle skisser og modeller må være klare tidlig nok til at man klarer å realisere planene. Det er viktig at det kunstneriske laget forstår at det er mye dugnadsånd som ligg bak en spelproduksjon, i motsetning til på institusjonsteater der de fleste er lønnede.

Etter hvert som kunstnerne ledet av regissør, danner sine skisser og modeller av forestillingen må produksjonslaget organiseres. Her må produksjonslederen knytte til seg mennesker i støttefunksjoner. Dette er støttefunksjoner knyttet opp mot alt fra regi, mask, kostyme, scenografi, rekvisitter, musikk, lyd, lys, og generelt hele apparatet rundt forestillingen. Man må ha en inspisent som kan organisere prøver og forestillinger, teknikere, maskører, syersker og mye mer. På scenen trenger man profesjonelle skuespillere, samt en mengde av frivillige amatører til massescener og ulike små og store roller. Man må som regel også belage seg på en kombinasjon av frivillige og profesjonelle i støttefunksjonene rundt forestillinga, alt ettersom krav om forkunnskap og ansvar. Man må også lage oppmøteplaner for alle involverte og sørge for at alle har informasjon om prøvetider og sine ansvar knyttet til produksjonen. I forhold til alle som kommer langveisfra må disse også ha et sted å bo under prøveperioden, og ikke minst er maten svært viktig for å holde så mye mennesker i gang i en lang og krevende prøveperiode, ofte i all slags vær. Viktigheten av mye og skikkelig mat må ikke undervurderes!

Etter hvert som prøveperioden er i gang er man avhengig av å sørge for god informasjonsflyt. For eksempel produksjon av scenografi, krever god kommunikasjon

mellom scenograf og verkstedsleder. Scenograf ønsker å få et resultat som helst er lik modellen, men verkstedsleder må samtidig jobbe innenfor en stram økonomisk ramme. Her er det avgjørende at organiseringen er tydelig. Dette er ofte en utfordring med spelproduksjoner, der produksjonsapparatet er lite, og en person ofte kan ha flere roller. Hyppige møter i de siste fasene av produksjonen er viktig. Undervegs i prosessen vil man mest sannsynlig få utfordringer som fører til at framdrift stagnerer på ulike hold, det er derfor svært viktig at de riktige menneskene tidlig blir informert her. Her må produksjonslederen fungere som et talerør, for å kunne kartlegge hvor flaskehalsen ligger. Dersom produksjonslederen er flink til å holde kontakten med alle parter, kan en løse problem fortløpende.

Et annet viktig aspekt av koordinering og styring av produksjonen er produksjonsverktøya man bruker. Klarer man å lagre det meste av informasjon om planer, lister og oppgaver på en flate er dette det beste alternativet. Etter hvert som svært mange mennesker blir koblet på prosjektet er man avhengig av å ha informasjonen lett tilgjengelig og synlig for alle involverte. Dersom verktøyene er standardisert og lette å bruke er dette en stor fordel når ting brenner. Etter teppesfall bør man evaluere prosjektet. Prosessen mot en ferdig forestilling vil aldri være perfekt, og på et eller annet punkt vil det bli kaotiske tendenser, slik er vel de fleste scenekunstprosjekt. Det er derfor viktig å samle inn informasjon fra de frivillige, produksjonsteamet, de på scenen, de bak scenen og så klart det kunstneriske laget. Etter slike møter vil man mest sannsynlig være mye bedre stilt til å ta nye utfordringer i framtiden, men også få innspill til endringer.

Når det gjelder frivillige er dette en så sentral del av det å jobbe med spel, at en ikke kan unnlåte å nevne det spesielt. De frivillige er motoren i produksjonen, uten deres bidrag og hjelp vil det stoppe opp. Arrangøren er helt avhengig av å ha et godt forhold til sine frivillige. I Peer Gynt as er dette løst med en egen frivilligkoordinator underlagt produksjonslederen. Frivilligkoordinator sørger for organisering og rekruttering av nye frivillige. Ved Gålåvatnet kan det være opp mot 150 frivillige aktører i sving på og bak scenen, å organisere alle de og sørge for at de har ei god opplevelse er mye arbeid. Et viktig poeng her er at det sosiale aspektet ofte er svært viktig for de frivillige. Dette er noe en produksjonsleder bør ta høyde for, og tilrettelegge godt for. Det er ikke dumt å legge opp til en god del rene sosiale arrangementer i hele prøveperioden. Sørg for at folk blir godt kjent med hverandre, og at alle føler seg inkludert! Legg opp til premiefest og teppesfallsfest, og sørg for at det blir satt av penger i budsjettet til dette. Som spelprodusent må man regne med å bruke litt penger og være spandabel på slike arrangementer, det ser jeg på som et minimumskrav.

En produksjonsleder må være en person som ikke kneler under press. Man vil garantert stå i stressende situasjoner der ting ikke går som planlagt, og må ha evnen til å holde roen. Et tips til de som skal jobbe med utendørsarrangement på steder som ikke nødvendigvis er så godt tilrettelagt for dette kan være å i det minste sørge for å ha et kontor i nærheten der man kan sette seg ned uforstyrret. Erfaringsvis blir det vanskeligere og vanskeligere å finne tiden til å sette seg ned med administrative oppgaver når premieren nærmer seg. Det å ha et kontor der man kan trekke seg tilbake, en printer og god internettdækning kan da bli svært viktig. Det er ofte disse enkle tingene man glemmer undervegs når man planlegger, og man innser veldig raskt man har behov for.